

**RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN
IN 1990 VAN DE BEDRIJVEN MET
GROENTETEELT IN DE OPEN GROND,
FRUITTEELT- EN BLOEMBOLLENBEDRIJVEN**

Juli 1991

REFERAAT

RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1990 VAN DE BEDRIJVEN MET GROENTETEELT IN DE OPEN GROND, FRUITTEELT- EN BLOEMBOLLENBEDRIJVEN

Boers, A.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO), 1991

Periodieke Rapportage 26-90

ISSN 0921-4240

16 p.

Vooruitlopend op de definitieve resultaten zijn de bedrijfsuitkomsten in 1990 (oogstjaar '90/'91) van de bedrijven met groenteteelt in de open grond, van fruitteeltbedrijven en van bloembollenbedrijven geraamd. Naast netto-bedrijfsresultaat, arbeidsopbrengst en ondernemersinkomen worden de belangrijkste kostensoorten vermeld.

Alle drie takken zagen in 1990 rentabiliteit en inkomen verbeteren door opbrengstverbeteringen die de kostenstijgingen voor bleven. De verbetering was het hoogst in de opengrondsgroenteteelt. Het seizoen 1990 (-1991) gaf voor opengrondsgroenten en fruit in het algemeen goede tot zeer goede prijzen; de produktie per ha lag bij groenten hoger, maar bij fruit lager. Voor bloembollen wordt in 1990 een lagere prijs verwacht.

De opengrondsgroente- en de fruitteelt zagen de geldelijke opbrengst met respectievelijk 16 en 12% per bedrijf toenemen, tegen 5% bij de bloembollenteelt. Ook de kosten namen in elk der drie sectoren toe (respectievelijk 10, 8 en 5%); dit steekt - met uitzondering van de bloembollenteelt - gunstig af tegen de opbrengstontwikkeling.

Voor de groenteteelt in de open grond, de fruitteelt en de bloembollenteelt wordt een stijging van de rentabiliteit voorzien met respectievelijk 5, 3 en 1 procentpunt tot respectievelijk 94, 87 en 89% (opbrengst in % van de kosten).

Het inkomen stijgt naar verwachting respectievelijk met circa f 19.000,- (groente), f 17.000,- (fruit) en f 8.000,- (bloembollen) per ondernemer.

Groenteteelt/Fruিতেelt/Bloembollenteelt/Ramingen/Rentabiliteit/Inkomen/Nederland

---

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. INLEIDING	5
2. BEREKENINGSWIJZE VAN DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN	6
3. DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1990	7
3.1 Groenteteelt in de open grond	7
3.1.1 Opbrengsten	7
3.1.2 Kosten	7
3.1.3 Bedrijfsuitkomsten	8
3.2 Fruitteelt	8
3.2.1 Opbrengsten	8
3.2.2 Kosten	9
3.2.3 Bedrijfsuitkomsten	9
3.3 Bloembollenteelt	10
3.3.1 Opbrengsten	10
3.3.2 Kosten	10
3.3.3 Bedrijfsuitkomsten	11
BIJLAGEN	13
1. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de groenteteelt in de open grond in 1990 in vergelijking met de resultaten in 1989	14
2. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de fruitteelt in 1990 in vergelijking met de resultaten in 1989	15
3. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de bloembollenteelt in 1990 in vergelijking met de resultaten in 1989	16

1. Inleiding

Het doel van het onderzoek, waarover in het hierna volgende zal worden gerapporteerd, is inzicht te verkrijgen in de bedrijfseconomische resultaten van de groenteteelt in de open grond, de fruitteelt en de bloembollenteelt in 1990. Daar op dit tijdstip nog geen uitgewerkte LEI-boekhoudingen van de aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek deelnemende bedrijven beschikbaar zijn, moeten de resultaten worden geraamd. Tot de gehanteerde bronnen behoren algemene statistische gegevens (CBS, PGF, PVS en dergelijke).

Een indruk van de verwachte resultaten op tuinbouwbedrijven is van belang voor het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en voor het tuinbouwbedrijfsleven.

Voor de groenteteelt in de open grond, en voor de fruitteelt en voor de bloembollenteelt is per bedrijf het geraamde netto-bedrijfsresultaat - zijnde het verschil tussen opbrengsten en kosten - weergegeven. Het netto-bedrijfsresultaat is tevens per f 100,- kosten uitgedrukt. Daarnaast is de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer vermeld. De arbeidsopbrengst per ondernemer is samengesteld uit het netto-bedrijfsresultaat vermeerderd met de berekende vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer. Het ondernemersinkomen omvat de arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van de berekende en de betaalde rente.

De belangrijkste kostensoorten, de opbrengst en het netto-bedrijfsresultaat zijn tenslotte ook per eenheid teeltoppervlakte vermeld.

2. Berekeningswijze van de geraamde bedrijfsuitkomsten

De ramingen zijn uitgevoerd aan de hand van de kosten- en opbrengstenontwikkelingen die in 1990 ten opzichte van 1989 zijn opgetreden. De voorlopige cijfers van de bedrijfsuitkomsten in 1989 hebben hierbij mede als uitgangspunt gediend.

In de berekeningen is betrokken een aantal landelijke gegevens, zoals omvang van de betaalde arealen, veilingaanvoeren, exportgegevens en prijsniveaus van de belangrijkste vollegrondsgroente-, fruit- en bloembollengewassen (bronnen: CBS, PGF en PVS).

De ramingen van de kosten zijn gebaseerd op de gemiddelde prijsstijgingen van de afzonderlijke kostensoorten in 1990. Hierbij is tevens rekening gehouden met veranderingen in de verbruikte hoeveelheden.

De duurzame produktiemiddelen worden gewaardeerd op basis van de nieuwwaarde. Dit vormt tevens het uitgangspunt voor de vaststelling van de afschrijvings- en rentekosten van de duurzame produktiemiddelen.

Bij de berekening van de rente over het in de slijtende duurzame produktiemiddelen geïnvesteerde vermogen is een rentevoet van 8½% aangehouden (1989 7%). Over het in de grond geïnvesteerde vermogen is 2½% en voor de vlottende middelen is 9½% (in 1989 7%) rente berekend. De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en de meewerkende gezinsleden zijn op CAO-basis (inclusief werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd. In de berekende arbeidskosten van de ondernemer is geen beloning voor leiding en toezicht opgenomen.

Zowel bij de berekening van de kosten als van de opbrengsten is rekening gehouden met veranderingen in de gemiddelde bedrijfsstructuur, waardoor de aandelen van de verschillende kostenfactoren kunnen wijzigen. Dit heeft tot gevolg dat de procentuele kostenstijging per bedrijf kan afwijken van die per eenheid van oppervlakte. Ook met de opbrengstmutatie kan dit het geval zijn.

3. De geraamde bedrijfsuitkomsten in 1990

3.1 Groenteteelt in de open grond

3.1.1 Opbrengsten

In 1990 was het areaal groentegewassen in de open grond licht gekrompen vergeleken met 1989 (bron: CBS-meitelling en CBS-augustus/september steekproef).

De geldswaarde van de geveilde produkten van de oogst 1990/'91 bedroeg 15 tot 20% meer dan in voorgaand seizoen. Deze omzetstijging is toe te schrijven zowel aan hogere prijzen (11%) als grotere produktie. Voor de sector als geheel geldt op basis van het voorgaande ook een stijging van het gemiddelde produktiepeil in kilo per ha. Voor de individuele gewassen wijkt de situatie soms erg af van het gemiddelde beeld met betrekking tot de behaalde opbrengstcijfers.

Het betaalde areaal van de meeste gewassen die voorkomen op de gespecialiseerde bedrijven is gelijk aan of kleiner (augurk, bloemkool, spruiten) dan in 1989. Een uitzondering vormen witte kool, peen en tuinbonen waarvan het areaal toenam.

Met betrekking tot het prijspeil zijn er ook verschillen tussen gewassen: verreweg de meeste gewassen geven een (veel) betere prijsvorming te zien dan in voorgaand seizoen; daartegen noteerden aardbei, witlof en asperge duidelijk lager.

Op grond van bovenstaande ontwikkelingen wordt voor de steekproefbedrijven van het rentabiliteits- en financieringsonderzoek in de groenteteelt in de open grond in 1990 een toename van de opbrengst groenten verwacht van circa 20%. Hierbij is uitgegaan van 3% toename van de gemiddelde teeltoppervlakte per bedrijf.

3.1.2 Kosten

Op grond van de ontwikkeling van de hoeveelheden en de prijzen van de ingezette produktiemiddelen is ten opzichte van het voorgaande jaar in 1990 een toename van de totale kosten te verwachten van bijna 10%.

Voor de belangrijkste kostencategorie arbeid wordt een stijging van circa 7% verwacht. Zowel de hoeveelheid ingezette arbeid als (vooral) ook de gemiddelde beloningsvoet per gewerkt uur laten enige stijging verwachten.

Bij de afleveringskosten wordt gelet op de opbrengstontwikkeling een duidelijke stijging (18%) verwacht; verder worden kostenstijgingen geraamd bij de duurzame produktiemiddelen (13%), bij materialen (9%) en bij de groep overige kosten (7%). De sterke toename bij de jaarkosten van duurzame produktiemiddelen wordt vooral veroorzaakt door het hanteren van een hogere ingecalculeerde rentevoet.

3.1.3 Bedrijfsuitkomsten

De totale bedrijfsopbrengsten (inclusief de berekende aanwas van vaste plantopstanden en de overige opbrengsten) zullen vermoedelijk circa 16% hoger zijn dan in 1989.

Met deze verwachtingen van hogere opbrengsten en kosten wordt opnieuw verbetering verwacht van de bedrijfsuitkomsten. Het gemiddeld verlies wordt nog geraamd op "slechts" 6% van de kosten (1989 11% en 1988 22% verlies). Per ha groenteteelt in de open grond betekent dit een verbetering van f 2.400,- tot een verlies van f 2.800,- per ha. De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer worden becijferd op gemiddeld f 55.300,- en f 68.000,- (vorig jaar f 39.800,- respectievelijk f 48.900,-).

De uitkomsten van de groentebedrijven zijn weergegeven in bijlage 1.

3.2 Fruitteelt

3.2.1 Opbrengsten

De ontwikkeling in het areaal van appel geeft in 1990 middels een lichte uitbreiding een zelfde beeld te zien als in 1988 en 1989. In tegenstelling tot 1989 is ook bij het areaal peren in 1990 een kleine uitbreiding te signaleren als gevolg van een wat grotere aanplant dan de gerooide oppervlakte peren.

Het appelareaal dat jarenlang een teruggang te zien gaf tot circa 15000 ha in 1986, is na de doorbreking van de negatieve trend in 1987 ook in 1990 weer enigszins verder uitgebreid tot 16200 ha. In 1990 beliepen de aanplantactiviteiten van nieuwe appelbeplantingen circa 1600 ha, tegen een gerooid areaal van oude beplantingen dat een paar honderd ha kleiner was. De netto-toename van het appelareaal bedraagt in 1990 2%. Ook in 1990 is opnieuw een niet onbelangrijk deel van het landelijk areaal appelbeplantingen vernieuwd.

Bij de peren resulteerde een beperkte nieuwe aanplant van circa 350 ha, bij een gerooid areaal van circa 300 ha zelfs nog in een lichte netto-toename van het areaal met bijna 1%; dit in tegenstelling tot de laatste jaren waarin het areaal steeds in lichte mate afnam. Medio 1990 bedroeg het perenareaal 5060 ha. Het tempo van vernieuwing van perebeplantingen is vergeleken met de appelteelt aan de lage kant.

De prognose van de opbrengst fruit gemiddeld per bedrijf in 1990/91 is gebaseerd op de landelijke prijs- en aanvoergegevens op de veilingen (bron PGF).

De produktie van appels wordt 2% hoger geraamd dan in het voorgaande seizoen (1989/90); rassen als Cox en Goudreinette laten een duidelijk kleinere produktie zien, terwijl Elstar een grote stijging vertoont.

Voor peren wordt een produktie verwacht die 20% onder die van het vorig seizoen ligt. Met name Doyenne du Comice zal naar

verwachting een belangrijke daling te zien geven, terwijl Conference vrij stabiel is.

De prijsvorming van de appels van de oogst 1990 is in het algemeen bijzonder positief verlopen. In totaliteit wordt rekening gehouden met een prijspeil dat ruim een derde hoger ligt dan van de oogst 1989. In 1990/91 kan in veel mindere mate dan voorheen een duidelijk kg-prijsverschil tussen de nieuwere en oudere appelrassen worden vastgesteld.

Bij peren ligt het gemiddelde prijspeil circa 6% hoger dan dat in het voorgaande seizoen.

Globaal zal de middenprijs per kg in het seizoen 1990/91 voor appel rond de gulden liggen en voor peer rond de anderhalve gulden.

Op grond van deze prijs- en produktieverwachtingen wordt een omzetniveau geraamd voor 1990 dat 18% hoger ligt dan in het voorgaande jaar. De totale bedrijfsopbrengsten per bedrijf (inclusief berekende aanwas van plantopstanden en overige opbrengsten) zal vermoedelijk circa 12% hoger zijn dan in 1989.

3.2.2 Kosten

Op grond van de ontwikkeling van de hoeveelheden en de prijzen van de ingezette produktiemiddelen is ten opzichte van het voorgaande jaar in 1990 een toename van de totale kosten te verwachten met 8% per bedrijf. Uitgaande van enige uitbreiding van de oppervlakte pit- en steenvruchten gemiddeld per bedrijf (1%), betekent dit ook per ha een kostenstijging van 7%.

Voor de belangrijkste kostensoort arbeid wordt circa 8% stijging van het kostenniveau per bedrijf verwacht; de gemiddelde arbeidskosten per uur stijgen met 6%, tevens wordt enige stijging van de inzet van arbeid verwacht.

Naast arbeid zijn ook bij de meeste andere kostensoorten lichte tot matige verhogingen te verwachten. De relatief grotere produktie leidt tot hogere afleveringskosten (8%); materialen stijgen zeer weinig en de overige bedrijfskosten met 10%.

Ook voor 1990 wordt weer een voortzetting verondersteld van de aanplantactiviteiten. Door de vernieuwing van de aanplant in de afgelopen jaren zullen de jaarkosten van de beplantingen in 1990 verder toenemen. Ook de stijging van de ingecalculerde rentevoet draagt bij aan de aanzienlijke kostenstijging van 15%.

Ook voor de jaarkosten van de gebouwen en machines en dergelijke wordt een verhoging verwacht (12%), als gevolg van enige investeringsactiviteit (vervanging) in dit deel van het produktieapparaat enerzijds en de eerder genoemde stijging van de rentevoet anderzijds.

3.2.3 Bedrijfsuitkomsten

Met deze verwachtingen van hogere opbrengsten (12%) en hogere kosten (8%) zullen de bedrijfsuitkomsten in 1990 hoger zijn

dan in 1989. Het gemiddelde verlies wordt geraamd op 13% van de kosten (1989 - 16%). De verbetering van de bedrijfsresultaten die reeds in 1989 zichtbaar werd, gaat in 1990 door.

Per ha pit- en steenvruchten bedraagt het verlies in 1990 circa f 5000,-. De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer worden becijferd op gemiddeld f 26.800,- en f 59.300,- (vorig jaar f 17.300,- en f 42.700,-).

De uitkomsten van de fruitbedrijven zijn weergegeven in bijlage 2.

3.3 Bloembollenteelt

3.3.1 Opbrengsten

In 1990 was het areaal bloembollenteelt met circa 16200 ha circa 3% kleiner dan in 1989. In 1989 trad er nog enige groei op. Met het maximum areaal in 1989 van 16700 ha is een einde gekomen aan een regelmatige groei in de recente jaren circa 3-4% per jaar.

De omvang van de export van bloembollen in 1990 wordt gemeten in geld 1% en in hoeveelheid 5% hoger geraamd dan in 1989. De gemiddelde stukprijs hiermee op een lager niveau. Voor de fysieke productie per ha wordt een stijging verwacht met 8%. Op grond van bovenstaande ontwikkelingen wordt voor de steekproefbedrijven van het rentabiliteits- en financieringsonderzoek in de bloembollenteelt in 1990 een toename van de geldopbrengst bloembollen verwacht van circa 5%. Hierbij is uitgegaan van een uitbreiding van de teeltoppervlakte met 1% per bedrijf.

3.3.2 Kosten

Op grond van de ontwikkeling van de hoeveelheden en de prijzen van de ingezette produktiemiddelen is ten opzichte van het voorgaande jaar in 1990 een toename van de totale kosten te verwachten met 5% per bedrijf. Uitgaande van een licht toegenomen oppervlakte bloembollen gemiddeld per bedrijf, betekent dit een kostenstijging per ha van 4%.

Voor de belangrijke kostensoort arbeid wordt 5% stijging per bedrijf verwacht; de stijging van de gemiddelde arbeidskosten per uur is gesteld op 5%, en de inzet van arbeid is stabiel verondersteld.

Voor de jaarkosten (afschrijving en rente) van de gebouwen, machines en de bloembollenkraam wordt ook een stijging verwacht (10%), vooral als gevolg van hogere rentekosten. Met name dankzij een verhoging van de ingecalculerde rentevoet stijgen de rentekosten met 16% tegen een stijging van de afschrijvingskosten met 2%.

Bij de meeste andere kostensoorten zijn in het algemeen geen of kleinere verwachte verhogingen aangehouden.

3.3.3 Bedrijfsuitkomsten

De totale bedrijfsopbrengsten (inclusief de berekende aanwas van de bloembollenkraam en de overige opbrengsten) zullen vermoedelijk circa 5% hoger zijn dan in 1989.

Met deze verwachtingen van toegenomen opbrengsten en kosten worden slechts kleine verbetering van het lage niveau van de bedrijfsuitkomsten voorzien. Voor 1990 wordt een verlies geraamd van 11% van de kosten (1989 12% verlies).

Per ha bloembollenteelt betekent dit een mutatie van f 100,- tot een verlies van f 8.100,- per ha.

De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer worden becijferd op gemiddeld f 20.500,- en f 54.400,- (vorig jaar f 16.300,- respectievelijk f 46.700,-).

De uitkomsten van de bloembollenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 3.

Bijlage 1. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in guldens in de groenteteelt in de open grond in Nederland in 1990 in vergelijking met de resultaten in 1989 *)

	1989	1990
Oppervlakte groente in de open grond gemiddeld per bedrijf (ha)	7,48	7,70
1. Uitkomsten		
a. per bedrijf		
kosten	351.900	385.300
opbrengsten	313.200	363.700
netto bedrijfsresultaat	-38.700	-21.600
idem per f 100,- kosten	-11	-6
b. per ondernemer		
arbeidsopbrengst	39.800	55.300
ondernemersinkomen	48.900	68.800
2. Uitkomsten per ha groente in de open grond:		
Kosten:		
arbeid	19.500	20.300
rente	3.600	3.900
afschrijving	5.000	5.600
materialen	10.800	9.800
afleveringskosten	3.700	3.500
diverse kosten	4.500	5.100
Totale kosten	47.100	48.200
Opbrengsten:		
groente	34.100	33.800
aanwas vaste plantopstanden	900	600
overige opbrengsten	6.900	3.300
Totale opbrengsten	41.900	37.700
Netto bedrijfsresultaat	-5.200	-10.500

*) Voorlopige uitkomsten.

Bijlage 2. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in guldens in de fruitteelt in Nederland in 1990 in vergelijking met de resultaten in 1989 *)

	1989	1990
Oppervlakte pit- en steenvruchten gemiddeld per bedrijf (ha)	10,34	10,44
1. Uitkomsten		
a. per bedrijf		
kosten	368.700	398.400
opbrengsten	310.500	347.600
netto bedrijfsresultaat	-58.200	-50.800
idem per f 100,- kosten	-16	-13
b. per ondernemer		
arbeidsopbrengst	17.300	26.800
ondernemersinkomen	42.700	59.300
2. Uitkomsten per ha pit- en steenvruchten		
Kosten:		
arbeid	12.500	13.400
rente	4.900	5.900
afschrijving	5.300	5.500
materialen	5.600	5.400
afleveringskosten	3.300	3.500
diverse kosten	4.000	4.400
Totale kosten	35.600	38.100
Opbrengsten:		
fruit	21.100	24.800
aanwas vaste plantopstanden	4.400	4.100
overige opbrengsten	4.500	4.400
Totale opbrengsten	30.000	33.300
Netto bedrijfsresultaat	-5.600	-4.800

*) Voorlopige uitkomsten.

Bijlage 3. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in guldens in de bloembollenteelt in Nederland in 1989 in vergelijking met de resultaten in 1989 *)

	1989	1990
Oppervlakte bloembollen (incl. contractteelt voor derden) gemiddeld per bedrijf (ha)	9,57	9,67
1. Uitkomsten		
a. per bedrijf		
kosten	650.700	680.600
opbrengsten	571.900	602.400
netto bedrijfsresultaat	-78.800	-78.200
idem per f 100,- kosten	-12	-11
b. per ondernemer		
arbeidsopbrengst	16.300	20.500
ondernemersinkomen	46.700	54.400
2. Uitkomsten per ha bloembollen		
Kosten:		
arbeid	20.500	21.200
rente	9.000	10.300
afschrijving	6.600	6.700
materialen	19.600	19.700
afleveringskosten	4.100	4.400
diverse kosten	8.200	8.100
Totale kosten	68.000	70.400
Opbrengsten:		
bloembollen	54.400	56.400
aanwas bloembollenkraam	-700	-700
overige opbrengsten	6.100	6.600
Totale opbrengsten	59.800	62.300
Netto bedrijfsresultaat	-8.200	-8.100

*) Voorlopige uitkomsten.